

JULI – AUGUST 1978

7 KR

UDGIVER

NOAH

Rådhusstræde 13, 1466 København K.

Tlf: (01) 15 60 52. Giro 5 56 00 39

Åbent: Hverdage 10 - 17.

ABONNEMENT

NOAH 55 - 62; kr. 45.-

Løssalg: kr. 7.- pr. stk.

Ældre numre kan købes så længe oplag haves.

Meddelelser om flytning og reklamation vedr. leveringen rettes til posthuset.

Sats og tryk: Eks-skolens Trykkeri, København.

REDAKTION & TEKNIK

Niels Juul Busch, Birgitte Lauersen,
Jan Radich, Henning Schroll

Næste redaktioner slutter:

Nr. 56: 3 juli. Nr. 57: 14 august.

INDHOLD

Da forureningskampen fik en fagforening.....	3
9 år med NOAH.....	4
Kritikerne og de danske svin.....	8
Teori om samfund og miljølov.....	11
Esso' s kamp mod luftforurening.....	12
H.C. Ørstedsværket udvider.....	13
Dumex udvider.....	13
Med NOAH for et rent miljø.....	14

ISSN 0105-4031.

PS: DETTE ER DET SIDSTE
NUMMER DU MODTAGER,
HVIS DU IKKE HAR BE-
TALT DET NYE ABONNE-
MENT!

BLIV AKTIV I NOAH

NOAH er efterhånden blevet gammel: 9 år i kampen for et bedre miljø -

Og organisationen har bevaret en forbløffende livskraft

- Der er økonomisk krise

- Der er kommet en miljølov

- Der er blevet væsentlig større opmærksomhed omkring miljøspørgsmål i medierne og i befolkningen, samt en spirende miljøbevidsthed i fagbevægelsen.

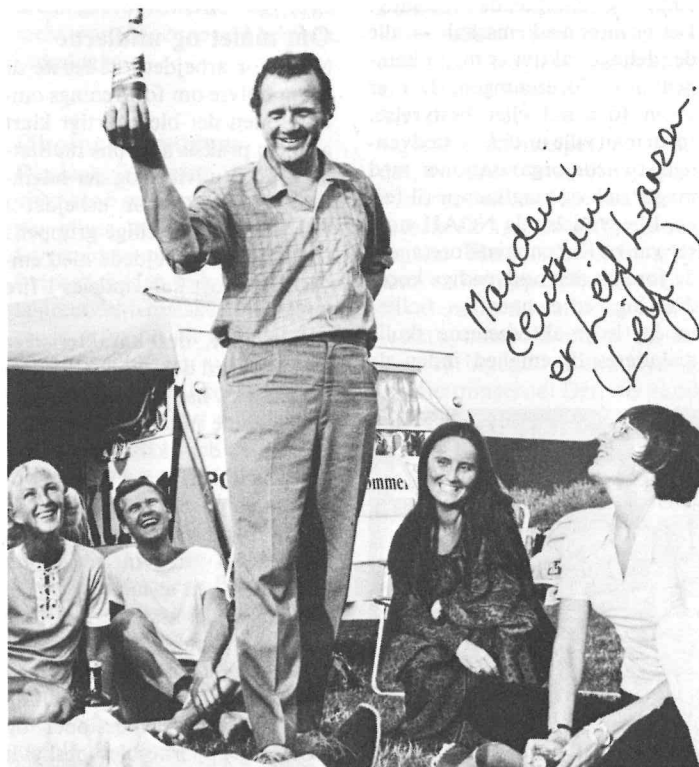
Der er god grund til at se tilbage på miljøbevægelsens historie i Danmark, ikke for at leve på minderne, men fordi vi mener, at bl. a. gennem erfaringerne kan NOAH få inspiration til at forme fremtidens miljøkamp.

Og kamp bliver der brug for. I økonomiske krisetider forsømmes miljøproblemerne, bl. a. under påskud af, at man vil bevare arbejdspladser ... Et rent miljø, er en vigtig forudsætning for fremtiden. Men det er mægtige kræfter NOAH er op imod. De magtfulde brancheorganisationer, Industrirådet, Landbrugsrådet dukker op overalt, og deres budskab er enkelt: "Udviklingen kan kun foregå i een retning, og negative miljøkonsekvenser er bagateller "vi" må lære at leve med."

Et stærkt NOAH er mere nødvendigt end nogensinde
- bliv derfor aktiv i NOAH.

Da forureningskampen fik en fagforening

Hvordan gik det til da NOAH blev startet og hvad kom der ud af det. NOAH-bladets redaktion har bedt en af pionerne gøre regnebrædtet op.

I begyndelsen fik NOAH en god og loyal pressedækning af Politiken. I sommeren 1970 lod NOAH sig repræsentere i Politikens »sommerredaktion«, for bl.a. at skrive om »sommerlandets miljøproblemer«.

Kamp mod forurening har været ført i århundreder. Men først den sidste halve snes år, har kampen været ført organiseret. Det er faktisk muligt at give en dato for stiftelsen af »forurenings fagforening«, NOAH, nemlig søn-

dag den 9. marts 1969 i H.C.Ørstedinstituttet, hvor omkring tusinde deltog i den første større konference om forureningen, med et væld af indledere, der både ville gøre noget imod forureningen, men skam også med deltagelse af »snakkere«, der blot

var ude på at forhale kampen mod svineriet.

Jeg husker især en af »snakkerne«, overlæge Erik Uhl, som under stor ironisk jubel fra forsamlingen sagde, at vi havde verdens bedste sundhedslovgivning, en restriktiv lov mod vandforurening, og en vældig god levnedsmiddellov, der skam ikke tillod kviksølv og andre kemikalier i vore fødevarer.

Tiden siden viste, at det var nødvendigt med en stramning på alle lovområder, foruden at det blev nødvendigt med nye love. Desværre blev begrebet ramme-love indført, der ofte rammer ved siden af forurenere. Vi fik et miljøankenævn, der blev forurenings højestetret, men hvor repræsentanter fra de værste miljøsvin blev meddommere.

Bureaukraterne

Alt dette betyder, at vi stadig er langt fra de mål der blev opstillet hin mindeværdige marts-søndag for ni år siden. Vi har ganske vist set et miljøministerium vokse op med nu et par tusinde ansatte. I forhold til starten på et forureningsministerium, der holdt til i en treværelses lejlighed i Herluf Trollesgade, er det en imponerende udvikling, men nok så mange ansatte i et miljøministerium kan ikke løse problemerne effektivt, hvis de samme ansatte er kraftigt bundet af en miljølovs paragraf 85, en paragraf, der for nylig er blevet strammet yderligere, så det nu nærmer sig en art berufsverbot, men fængselsstraf til ansatte, der røber det mindste om oplysninger fra virksomhederne. Den slags hæmmer i høj grad offentlighedens indsigt i miljøsager, og dermed den offentlige debat.

Da kampen mod forureningen for alvor satte ind med aktivistgrupper fra NOAH, med journalister, der borede i miljøsager, med politikere, der forberedte miljølove, med fagforeninger, der gik imod kemikalieforgiftning, og med talløse initiativer i hele befolkningen mod miljøødelæggelse... da hele denne kampagne satte ind, var der næppe mange, der tænkte på, at der også

var en »modspiller«.

De store jernbaroner, industriens topfolk, levnedsmiddelindustriens tunge drenge, og de udenlandske koncerners repræsentanter i landet, satte gang i korridorpolitikken. Lobbyismen blev drevet hårdt og effektivt på landsscenen Christiansborg, på de lokale rådhus, ved forureningskonferencer, og overalt, hvor der blev talt om miljøproblemer i et større forum.

Endog NATO holdt en forureningskonference på forsikringsbranchens højborg i Rungsted, hvor man søgte at slå koldt vand i blodet på forureningsbekæmpere. Landbruget anvendte samme taktik. Industrien ansatte miljøkonsulenter, som kunne fyres igen, hvis de blev for besværlige, og et hold af professorer og teknikere drog rundt til forureningskonferencer i partier og andre forsamlinger, for at hindre panik i befolkningen, som professor Bonnevie en gang udtrykte det i en sidebemærkning.

Teknokraterne

Næste trin var forhalingstaktikken. Udvalg og arbejdsgrupper blev nedsat i hundredvis. Juristerne boltrede sig i lovjunglen, biologer og andre forskere kom med resultater, hvori var indbygget grundlag for nye undersøgelser, teknikere og økonomer tegnede og regnede i et væk, og tjenestemænd kom med fine betænkninger, som ikke løste noget som helst.

NOAH blev skældt ud. Der tog man alt for tungt på tingene. Selv oplevede jeg med min bog »Vi ødelægger Danmark (Reitzel 1970), at der kom mange lidet relevante protester fra lobbyister, der søgte at »jorde« de synspunkter bogen gav udtryk for: »Det er dårlig fugl, som besudler egen rede...«

Enkelte problemer er løst efter ni års organiseret kamp, men i det store og hele, har vi lang vej endnu. Der skal nok ske øget tilslutning til NOAH, og til de lokale miljøgrupper, og foreninger, der slås for et bedre miljø.

Leif-

9 år med NOAH

Organisationer kan stagnere både fordi deres struktur stivner og fordi samfundsudviklingen ændrer deres grundlag.

Formålet med denne artikel er at samle nogle af de erfaringer, der ligger i miljøorganisationen NOAH, fordi den historiske udvikling er en væsentlig faktor for at kunne afstikke rammerne for en miljøbevægelses strategi i fremtiden.

Noah blev til i slutningen af tresserne, hvor forureningsproblemerne havde nået et meget betydeligt omfang. Lokale forureningsproblemer har været kendt i umindelige tider, men nu blev miljøødelæggelserne tydelige for andre end samfundets dårligst stillede. Industrialiseringen medførte en kvalitativ ændring i forureningen, idet den teknologiske udvikling medførte en mængde syntetiske og miljøfremmede stoffer — eks. DDT og PCB. Disse stoffer truede økosystemernes balance og ingen kunne beskytte sig mod spredningen af disse stoffer. De kunne være i den mad du spiser og den luft du indånder.

I tresserne kom der fra udlandet opsigtsvækkende rapporter om økologi og miljøproblemer. Rachel Carson skrev om »Det tavse forår«, der var en af de første konstateringer af pesticidernes skadevirkninger på naturen. Borgstrøm og Ehrlich skrev om globale sult-, ressource- og forureningsproblemer.

Disse forhold inspirerede en række mennesker til at starte NOAH. Det var især studerende der prægede aktiviteterne i starten og NOAH havde nogle enestående muligheder for at »sætte« sig på debatten og i høj grad styre den f.eks. i forhold til massemedierne. Der var flere grunde til de gode vækstbetingelser.

Godebetingelser for NOAH
Statsmagten var stort set uden lovgivningsmæssigt apparat til samlet indgreb overfor forureningen. Selvfølgelig var der love på enkeltområder som f.eks. forvandforurening — men vandvæsenkommissionernes praksis var totalt utilstrækkelig til at klare den kvantitative og kvalitative vækst i forureningsproblemerne. I den sammenhæng hører også med, at danske videnskabsmænd og eksperter i enestående grad var uforberedte på de argumenter og problemstillinger den økologiske

synsvinkel på miljø og forureningsproblemerne gav.

Erhvervslivets holdning til bekæmpelse af forureningen var ikke entydig negativ.

Fremsynede erhvervsfolk kunne se at forureningens omfang undergravede erhvervsmulighederne på længere sigt. Eksempler på at industriforurening ødelægger lokale fiskerimuligheder er talrige, f.eks. Køge Bugt og Karrebæksminde. Men kun på det meget lange sigt, der rækker ud over de normale økonomiske dispositionstider, er erhvervslivet som helhed interesseret i at hindre skader på økosystemerne. Store koncerner så i miljødiskussionen et middel til at sælge forureningsbekæmpende udstyr og endnu et middel til at skaffe sig af med besværlige konkurrenter, der ikke kunne klare ekstraomkostningerne ved forureningsbekæmpelse. For disse fremsynede industrifolk var en miljøbevægelse ikke nogen trussel i den udstrækning bevægelsen holdt sig til forureningens fremtrædelsesformer.

NOAH's første større »aktion« var udgivelsen af bogen »Nogle oplysninger om den jord, vi sammen lever på«. Bogens sider blev brugt til en planche-udstilling på Københavns Rådhus i 1970. I forbindelse med udstillingen arrangerede NOAH en række demonstrationer for at gøre opmærksom på forureningsproblemerne.

NOAH indretter sine første lokaler i Klosterstræde i København 1969.

NOAH's struktur — et barn af de antiautoritære tressere

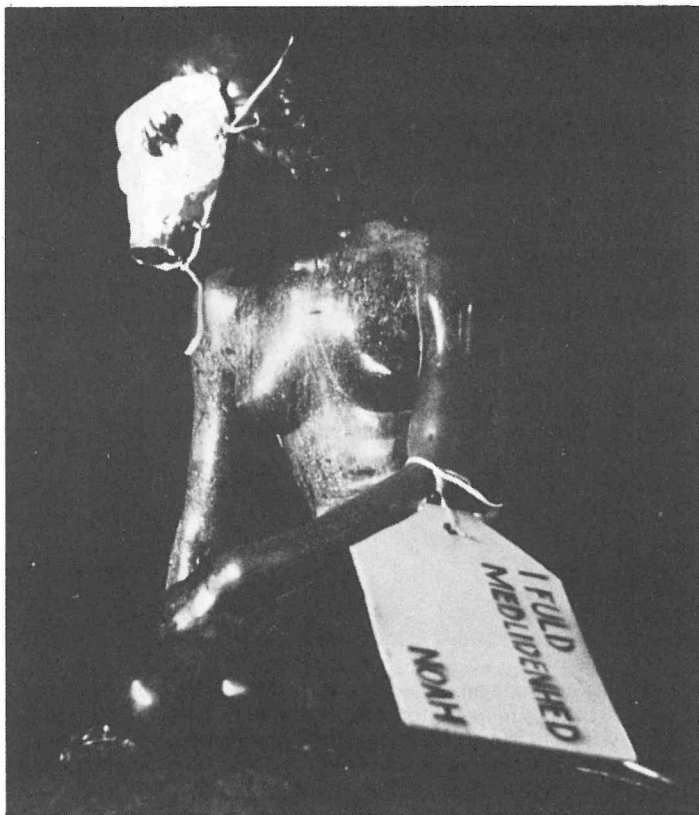
I den antiautoritære ånd der herskede i tresserne blev NOAH's struktur fastlagt og det blev en temmelig enestående forening. Der er intet medlemskab — alle der deltager aktivt er med i kampen mod forureningen. Der er ingen formand eller bestyrelse, fordi man ville undgå de sædvanlige stivnede organisationer med magtstræb og magtkampe til følge. I begyndelse da NOAH stort set var et Københavnsforetagende foregik den nødvendige koordinering ved et ugentligt fællesmøde, hvor aktiviteterne skulle diskuteres til enighed inden de

kunne udføres. Denne meget løse foreningsstruktur kunne fungere i praksis fordi betingelserne for NOAH som en forureningsbekæmpende organisation var så gunstige.

Om målet og midlerne

Målet for arbejdet i de første år var at oplyse om forureningens omfang, men det blev hurtigt klart gennem praksis at denne målsætning måtte udvides og der udvikledes en model for arbejdet i NOAH. De forskellige grupper i foretagendet arbejdede med emner som groft kan opdeles i fire punkter.

Skraldeplan, der karakteriserer arbejdet med den synlige forurening. F.eks. har grupper udstillet ildelugtende spildevand for at illustrere at der eksisterer et problem, som man gerne vil gøre opmærksom på. En forlængelse af denne angrebsvinkel er at der må gøres noget ved svineriet og det kan jo ske ved at man bygger et filter af en eller anden art. Simple krav om bygning af biologiske rensningsanlæg i forbindelse med vandforureninger gav anledning til voldsomme diskussioner og NOAH grupperne blev beskyldt for samfundsuntergravende virksomhed. Ikke af de industrier, der byggede rensningsteknologi, men diskussionerne kørte ofte med såkaldte eksperter, politikere, embedsmænd og mindre erhvervsdrivende. I realiteten erkendte NOAH grupperne, at det drejede sig om symptombehandling og diskussionen førtes over på vækstproblematikken. Man

For at gøre opmærksom på storbyens miljøproblemer, udstyrede NOAH en nat i 1970 mange af Københavns statuer med gasmasker. Politiet havde dog ikke medlidenhed med statuerne, så de rev gasmaskerne af statuerne inden det blev lys morgen.

kan ikke producere sig ud af forureningsproblemerne og argumenterne for denne tese hentedes i **økologien**.

Økologi i centrum

Økologi bliver gjort til en nøglevidenskab og økologiske principper bliver sat i højsædet. Intet kan smides væk —, forurening er i virkeligheden fejlplacerede ressourcer. Mennesket må drage omsorg for, at alt affaldet bringes i kredsløb igen og sørge for at giftige stoffer ikke ødelægger kredsløbene. Krav af den type, når de isoleret stilles op som målsætninger for samfundsudviklingen, giver perspektivløse og farlige konsekvenser. F.eks. har nogle forskere fundet ud af at hvis befolkningen i England blev halveret, så kunne der etableres et ligevægtssamfund, med stabile kredsløb etc. og samfundet ville kunne brødføde de resterende mennesker. Men hvordan skulle befolkningen reduceres? Og skulle de samme produktionsforhold bevares? Der er nogle indbyggede problemer i det kapitalistiske system, der gør det overordentligt vanskeligt at gribe ind overfor forurening.

Ondets rod

Det er årsagerne til forureningen — **ondets rod** — der må tages op, hvis forureningsproblemerne

skal løses. De produktionsforhold der er i f.eks. Danmark gør at de enkelte virksomheder ikke kan tage hensyn til produktionens følgevirkninger på miljøet. Virksomhederne skal producere varer der skal sælges, og lykkes det, er varens kvalitet og miljøødelæggelser ved produktionen principielt ligegyldige for producenten. Heroverfor står andre samfundsgruppers interesser i at få varer af god kvalitet og i intakte økosystemer. Samfundsforståelsen springer ud af at undersøge modsætningerne. Det, der skulle gøres for at afhjælpe mange miljøproblemer, var en planlægning og styring af produktionen, så den forurener mindst muligt. F.eks. genanvendelse og udnyttelse af »spild«-stoffer, og ophør af visse særligt belastende produktioner.

NOAH's betydning

Der var og er NOAH grupper, der arbejder på disse forskellige stadier, og det har været væsentligt i hele NOAH's levetid, at ingen ser ned på grupper, der f.eks. beskæftiger sig med skraldeproblemer. Det, der er vigtigt, er at sikre en diskussion af perspektivet i arbejdet, så der kommer til at foregå en udviklingsproces. En væsentlig pædagogisk ide i NOAH's arbejde har været at folk gennem selvoplevelse kommer til at beskæftige sig med

mere og mere grundlæggende problemer i samfundet. I den sammenhæng finder jeg, at NOAH har haft succes. Arbejdet har i høj grad været bevidstgørende for mange af de mennesker, der har været involveret i NOAH og den proces, finder jeg, har større betydning end lejlig-hedsvisse mobiliseringer i pressen eller dokumenteret indflydelse på det administrative system.

NOAH's ekspansionsfase

I løbet af nogle år voksede NOAH så meget at foretagendet blev landsdækkende og det blev nødvendigt at tilpasse strukturen så visse styringsfunktioner kunne foregå. Det centrale i den nye struktur er et fjorten dages internt blad, der er den øverste besluttende myndighed i alle sager der har med det samlede NOAH at gøre. De enkelte lokalgrupper kan handle selvstændigt, så længe de arbejder under eget navn og for egen risiko. Skal lokalgruppen bruge penge fra fælleskassen sendes en ansøgning til internbladet, hvor andre grupper så skal tilslutte sig. Hovedreglen er, at der skal være enighed mellem lokalgrupperne, forstået på den måde, at bare een lokalgruppe gør indsigelser, så kan ansøgningen ikke godkendes. En sådan ansøgningsprocedure kan synes urimelig lang, men formålet er jo det, at give alle landets lokalgrupper en mulighed for indflydelse. Der tabes nogle gange en del i forhold til effektiviteten, fordi grupperne skal om ad dette godkendelsessystem, men på positivsiden er, at det stimulerer lokalgrupperne til at bruge egne kræfter og NOAH undgår de magtstrukturer, der uvægerligt følger

af den traditionelle foreningsstruktur, med formand og bestyrelse etc. I NOAH er der kun ringe muligheder for magtkampe og de er for mig at se i høj grad blevet undgået i modsætning til f.eks. Sverige, hvor miljøbevægelsen er blevet sprængt blandt andet på Bjørn Gillbergs personlige lederskab og magtcentralisering. En anden fordel ved NOAH's struktur har været at der ikke er noget magtapparat, som det er muligt at kuppe, f.eks. til udnyttelse i en bestemt politisk hensigt.

En vigtig del af gruppernes samarbejde er halvårsmødet, hvor hver gruppe der fungerer kan møde op. Her aflægges regnskab og arbejdet i det forløbne halve år diskuteres. Mødet kan også bruges til diskussion af fællesaktioner og der fastholdes vigtige personlige kontakter.

NOAH's aktive

De mennesker der er kommet ind i NOAH har i høj grad været studerende og unge som ikke har følt sig tiltrukket af partipolitisk arbejde. Der har også været andre samfundsgrupper, men de er kun fastholdt i ringe grad. Når man spekulerer over hvilke grupper i samfundet, der er mulige at få ind i et miljø arbejde må man gøre sig klart, at det er vanskeligt at finde en fællesnævner for kampen mod ødelæggelse af naturbetingelserne. Folk oplever forureningsproblemerne og miljøproblemerne i vidt forskellige sammenhænge, så generelle forureningsproblemer er ikke noget virkeligt fællesskab. Miljøbevægelser bliver let diffuse grupper uden nogen klar fælles baggrund i øvrigt, som f.eks. i NOAH — al-

I 1970 og 71 arrangerede NOAH i alt tre »bilen ud af byen«- og »cykel«-demonstrationer. Kravet var færre biler i byen, mindre luftforurening og sikrere trafik for de cyklende og gående.

ment engagerede miljøforkæmpere som er akademikere og studerende, beboergrupper der har boligen tilfælles, fiskere som bekæmper en ødelæggende industri mv. For at komme ud over denne målgruppe har NOAH grupper forsøgt at tage arbejdsmiljøproblemer op, i det der her er en veldefineret gruppe, der rammes af forurening. De forsøg som har været gjort har haft hidtil haft ringe succes. Det skal selvfølgelig ikke hindre samarbejde med fagforeninger i en række spørgsmål eller hindre NOAH grupper i at arbejde med arbejdsmiljøproblemer.

Det offentlige

I løbet af NOAH's levetid har staten udviklet et omfattende apparat på miljøområdet. I begyndelsen var kritikken af statens rolle, at der var en utilstrækkelig lovgivning og det passede fint ind i NOAH's arbejde, at man ikke behøvede at arbejde alt for fikseret på offentlige indgreb på miljøområdet. Miljøministeriets oprettelse og placeringen af et omfattende miljølovkompleks her, gjorde det nødvendigt at tage kritikken af statsmagten op. NOAH har altid været meget tilbageholdende med hensyn til at blive indfanget i statsbureaukratiet og arbejde af den art har altid givet anledning til heftige diskussioner. Da miljøminister Kampmann i begyndelsen af halvfjerserne kom med udkast til miljøloven var NOAH som miljøorganisation til et par møder. Møderne måtte ikke referes og alt hvad NOAH direkte fik ud af anstrengelserne var et par linier i bemærkningerne til loven om at NOAH kunne blive klageberettiget i miljøsager, hvis en person der opfylder de strenge krav til klageberettigelse direkte anmo-

der NOAH om hjælp. Der er ringe perspektiv i at deltage i det lovforberedende arbejde, dels fordi det er vældig tidskrævende og fordi staten er underlagt nogle væsentlige begrænsninger i sine handlemuligheder. Staten kan varetage funktioner i samfundet som veje, kloaker etc., som erhvervslivet ikke finder profitabelt, men staten må underordne sig produktionsforholdene. Det betyder, at staten højst indirekte gennem regler og afgifter/økonomisk støtte kan regulere produktionen. Fra en miljømæssig synsvinkel må det være et krav at produktionen planlægges hensigtsmæssigt og en sådan planlægning er staten afskåret fra at foretage.

Miljøkamp på hvis betingelser?

Det perspektiv er vigtigt at fastholde fordi miljøstyrelsen på mange måder opfatter sig som en advokat, der finder »saglige« løsninger på miljøproblemerne og som derfor hører hvad interesseorganisationer mener i en forurenings sag. Industrirådet er en væsentlig magtfaktor i det spil og miljøstyrelsen har brug for en stærk miljøbevægelse. F.eks. har miljøstyrelsens direktør Ejler Koch i Information d. 29-30 april 78 udtalt følgende om miljøgrupper: »Sommetider er de jo til besvær. Det er svært at sige nøjagtigt. De har rejst en række konkrete sager direkte eller indirekte. Den debat og kritik NOAH rejser er med til at skærpe holdninger her i huset. også — indrømmet — til at skabe irritation i hvert fald hos nogle. Disse grupper er et uundværligt led i miljøbeskyttelsesproblematikken. Jeg så gerne, at de voksede«.

Miljøstyrelsen kan ikke skjule de fundamentale modsætninger,

I 1972 arrangerede en af de københavnske NOAH-grupper et alternativ til FN's miljøkonference i Stockholm. Gruppen sejlede i NOAH's Ark til Stockholm, for at gøre verdenspressen opmærksom på miljøproblemernes globale, økologiske og politiske karakter.

der er imellem et erhvervsliv, der betragter produktionen som et middel til profit og forbrugere som er interesserede i ordentlige varer, produceret uden miljøødelæggende konsekvenser.

Hvor står vi nu?

Sammenfattende må man sige, at betingelserne for NOAH gradvis har ændret sig meget. Den økonomiske krise sætter snævre grænser for, hvad der kan afsættes af økonomiske midler til forureningsbekæmpelse. Forureningsbekæmpelse regnes jo som uproduktiv, idet udgifterne øges uden at vareproduktionen øges. Modsætningerne mellem den kapitalistiske produktion og hensynet til miljøet skulle altså nu træde tydeligere frem og dermed danne basis for en yderligere mobilisering. Der er dog også en række forhold, der trækker i en anden retning. Der er på forskellig måde sket en tilsløring af problemerne. Forurenings sager er blevet langt mere komplekse end i NOAH's start, både fordi der er sket en videnskabeliggørelse og fordi der nu er en indviklet lovgivningsmæssig og administrativ praksis. Enhver kommuneingeniør kan i dag tale med om økosystemer og har talrige målinger, som kan hales op af skuffen og som kan bruges til at dæmpe kritik med. Disse modsat rettede tendenser har givet anledning til mange diskussioner i NOAH og ført til en ændret praksis på en række punkter, f.eks. er der oprettet en aktualitets gruppe (se næste artikel).

NOAH's målsætning er blevet ændret idet den tætte kobling til stofflig forurening er søgt løsnet. Ikke for at havne i en lang og abstrakt diskussion af hvad miljøbegrebet er, men NOAH har søgt at styrke en linie der tager udgangspunkt i lokale problemer og som samtidig søger at fastholde nogle bredere perspektiver. Den tidligere målsætning om formidling og oplysning om generelle økologiske og miljømæssige forhold er »brugt op« og mobiliseringseffekten er ikke længere tydelig. Samtidig med det konkrete udgangspunkt er det selvfølgelig vigtigt, at der dykkes ned bag problemerne og at der sker en påvisning af sammenhængene bag miljøødelæggelserne. Sammenhængene må ikke tabes af syne.

H.S.

NOAH arrangerede sin første miljø-ø-lejr på Avernakø i 1973. Formålet med lejren er at diskutere forskellige miljøproblemer og at have det hyggeligt sammen. Der har hvert år siden været en miljø-ø-lejr, der er åben for alle.

Hvert halve år samles alle lokale NOAH-grupper for at udveksle erfaringer og at tage stilling til mere principielle problemer i organisationen.

I 1977 lavede NOAH en landsomfattende kampagne for genbrug.

Denne vare er tilsat KUNSTIGE SMAGSSTOFFER, hvis sammensætning holdes hemmelig for myndighederne.

Venlig hilsen NOAH.

Denne vare er tilsat FARVESTOFFER, hvis virkning på mennesker ikke er tilbundsgående undersøgt.

Venlig hilsen NOAH.

60% af kødet i denne vare er FEDT, der er farvet rødt.

Venlig hilsen NOAH.

Denne vare er tilsat NITRIT, der kan danne kræftfremkaldende stoffer.

Venlig hilsen NOAH.

Denne vare er tilsat SVOVLDIKSID i mængder, der kan være skadelige.

Venlig hilsen NOAH.

Op mod jul 1976 arrangerede NOAH en kampagne mod tilsætningsstoffer i mad. NOAH-grupper over hele landet gik ind i de lokale brugser og klæbede mærkater på udvalgte varer, for på en forståelig måde at oplyse om tilsætningsstoffernes skadelighed.

Kritikerne og de danske svin

Hvad skrev Niels-Henrik Hansen om svinekød?

I bogen »Mad er ikke bare mad«, Borgen 1976, har Dorthe og Niels-Henrik Hansen skrevet et kapitel. De to forfattere var begge ansat en årrække på slagteriernes forskningsinstitut, NHH bl.a. som direktør i 6 år.

Deres indlæg handler om, hvorledes madens standard langsomt har ændret sig i uheldig retning. Ændringerne i svinekødet er særlig iøjnefaldende og kan umiddelbart konstateres af forbrugerne. Noget svinekød virker blegt og væskedrivende og blir hårdt efter tilberedning. Andet er mørkt og klæbrigt. Om sidstnævnte type kød skriver Dorthe og Niels-Henrik Hansen: »Man har (derfor) altid anset mørkt svinekød for at være suspekt i sundhedsmæssig henseende, da risikoen for bl.a. levnedsmiddelforgiftninger er meget større ved denne type kød end ved normalt svinekød«.

Kød med de nævnte afvigende egenskaber har også afvigende pH-værdi (pga. ændret indhold af mælkesyre). For handel med fersk, opskåret svinekød inden for EF-landene gælder visse bestemmelser angående kødets pH-værdi. Dorthe og Niels-Henrik Hansen skriver: »En hånd hæ-

velse af disse bestemmelser ville udelukke størstedelen af det danske svinekød fra eksport«.

Som årsager til den dalende svinekøds kvalitet peger artiklens forfattere på uheldig avlspolitik, dårlige stalde og frem for alt foder af mangelfuld kvalitet. Foderets dårlige kvalitet er et resultat af den måde, man i dag dyrker jorden på (kemisk landbrug).

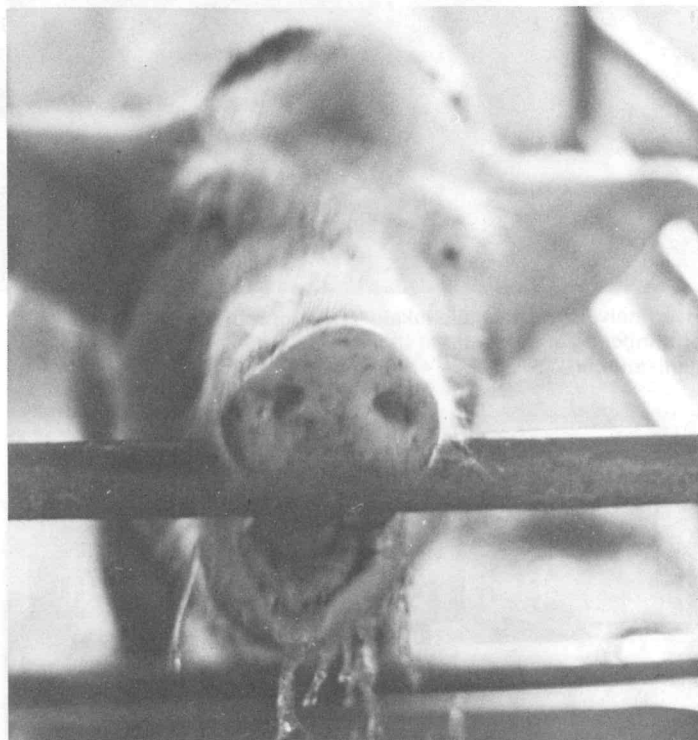
Svinene reagerer på de dårlige forhold med en lang række sygdomstilstande (stress, luftvejs- og mavelidelser, kredsløbssygdomme). Også med forplantningen er der problemer.

Forskningen har svært ved at holde trit med udviklingen. Nye problemer dukker op i stigende tempo. I stedet for at få taget fat på årsagerne til opståede problemer, behandler man blot symptomerne. Derfor er landbrugets forbrug af medicin steget enormt — og det kan igen medføre ulemper for befolkningen.

Kort om svineretssagen

Slagteriernes hovedorganisationer, de samvirkende andelsslagteriers fælleskontor og ESS-FOOD (eksportorganisationen) anlagde sag mod NHH for at få i alt 6 udtalelser kendt ubeføjede.

Denne sag var formodentlig aldrig blevet rejst, hvis Niels-Henrik Hansen havde fremsat sin

kritik i sædvanlig videnskabelig form — dvs. for en særlig indviet kreds. Det, der gjorde organisationerne så vrede, var nemlig ikke så meget indholdet af kritikken som det, at Niels-Henrik Hansen tillod sig at fremsætte den i populær form i en bog, så befolkningen, bl.a. gennem massemedierne blev bekendt med den.

Sagen var for retten i nov.-dec. 1977, og dommen faldt i marts 78. Organisationerne fik kun medhold i, at to af de seks punkter var ubeføjede — eller rettere, at det ikke var bevist, at de var rigtige. Bevisbyrden for udtalelsernes rigtighed hvilede altså alene på NHH. Men det materiale, han skulle bruge til at bevise sine oplysninger om svinenes pH-tal lå på hans tidligere arbejdsplads, dvs. hos organisationerne. Retten afsagde kendelse om, at det ikke skulle udleveres, hvad det heller ikke blev.

De to punkter, der endte med at blive kendt ubeføjede var disse:

- 1) a. Det fandtes ikke bevist, at svinekød med høje pH-værdier i sig selv rummer sundhedsfare eller risiko for levnedsmiddelforgiftning, men alene, at kødets relative holdbarhed forskydes med høje pH-tal.
b. Endvidere fandtes det ikke bevist, at dansk svinekød generelt har et højere pH-tal end tidligere.
- 2) Om dansk svinekød og EF-direktivet:
Kun 10% af det danske svine-

kød eksporteres fersk, opskåret og falder ind under EF-direktivet. Da det altså ikke er størstedelen af den danske eksport, der skal bedømmes efter direktivet, kan man ifølge dommen ikke sige, at størstedelen ville være udelukket fra eksport pga. direktivet. Endvidere er det ikke bevist, at den eksport, der er omfattet af reglen, ikke opfylder normen.

Kommentarer til de to punkter:

ad 1) a:

Hvor ligger grænsen mellem »forskudt« holdbarhed og sundhedsfare?

ad 1) b:

Ved den svinekødskonference, landbrugsministeriet arrangerede tre dage før domsafsigelsen, viste forstander Mogens Jul, landbrugsministeriets slagteri- og konserverlaboratorium, kurver over de ændringer, der er sket gennem årene med svinekødets pH-værdier. Kurverne viste, at ca. 5% af kødet i forhold til EF-normerne har for lav pH-værdi (det blege kød), mens andre 5% har for høj pH-værdi (mørkt kød). Kurverne må have eksisteret allerede, da sagen var for retten, men har måske hørt til det bevismateriale, NHH ikke kunne få udleveret?

Ad 2)

Ved ovennævnte konference kom det frem, at en håndshævelse af EF-direktivet ville medføre kassation af op til 1/3 af alt svinekød i Danmark og andre EF-lande. Fra organisationernes side mener man, at EF-direktivet burde afskaffes.

Nils-Henrik Hansen blev dømt til at betale kr. 15.000 i sagsomkostninger til modparten. Endvidere skal han udrede kr. 50.000 til sin egen sagfører.

Er problemerne så klaret?

Nu er der altså afsagt en juridisk dom. Ifølge landbrugsorganisationerne betyder den, at der ikke er noget vejen med dansk svinekøds kvalitet. Organisationerne håber, at der nu er sat en stopper for kritikken.

Artiklen, som Nils-Henrik Hansen blev dømt på, blev trykt i et særtryk fra Borgens Forlag. Overskuddet ved salget går ubeskåret til Nils-Henrik Hansen. Slagteriorganisationerne vil åbenbart ikke acceptere, at Nils-Henrik Hansens kritik kommer ud til en bredere kreds, idet de har truet Borgens Forlag med sagsanlæg, hvis de ikke vil trække særtrykket tilbage.

Kritikken kan ikke stoppes. Slagteriorganisationerne har forsøgt at gøre svinedebatten til et spørgsmål om rigtigheden af en enkeltpersons udtalelser, men svinekødets kvalitet berører alle forbrugere. En retssag kan måske dømme en enkeltperson, men domstolene kan ikke forhindre NOAH og forbrugerorganisationerne i at føre kampen videre.

NOAH støtter Nils-Henrik Hansen

Vi finder det vigtigt, at problemerne omkring vor ernæring kommer til offentlighedens kendskab. Nils-Henrik Hansen har mere end nogen anden enkeltperson været med til at bringe problemerne omkring svinekød frem. Landbrugets egne organisationer gjorde, hvad de kunne, for at skjule dem. Det var dem, der skulle have været dømt for at føre befolkningen bag lyset og forhindre en åben debat. (Organisationernes hemmelighedskræmmeri har været så effektivt, at folketingets landbrugs- og fiskeriudvalg først fik kendskab til

problemerne omkring kødets afvigende pH-tal, da Nils-Henrik Hansen skrev derom).

Den kritik, organisationerne har været udsat for som følge af Nils-Henrik Hansen sagen har endnu kun ført til uendelig små resultater: løfter om lidt mere kontrol hist og pist og vage udsagn om mere åbenhed i fremtiden.

Det er vigtigt, at vi som forbrugere ikke lader os berolige af disse få fremskridt, men blir ved med at komme frem med kritik og søger at påpege årsagerne til de kritisable forhold.

Eet resultat er der dog kommet ud af den megen omtale af svinekød, som retssagen medførte: Indenfor landbrugets egne rækker tør man nu tale højt om problemerne. Før Nils-Henrik Hansen bragte dem frem, eksisterede de ikke — i alt fald ikke officielt.

Retssagens udfald betyder dog desværre også, at forskere i fremtiden næppe vil føle større lyst til en anden gang at fortælle befolkningen om andre vigtige problemer der måtte opstå på områder af almen interesse, f.eks. indenfor ernæring.

Moderne svineavl forhindrer økologisk landbrug:

Det er vigtigt, at NOAH's bidrag til svinedebatten bliver at få diskutere svineproduktion i sin helhed.

De 10-11 mill. slagtesvin, der produceres om året »bestemmer« mange forhold i landbruget. Svin betyder enorme bygmarker, hvor en væsentlig del af svinefoderet produceres. Byg er en stadig mere dominerende afgrøde i landbruget, og det betyder, at markerne år efter år bærer den samme afgrøde. Ensartede afgrøder udpiner jorden for næringsstoffer og medfører, at plantesygdomme bliver et voksende problem. Mange sygdomme overlever i jorden fra år til år. Men de kan undgås, hvis bonden benytter sig af sædskilte, dvs. nye afgrøder hvert år, f.eks. i perioder af 5-6 år. Ensartede afgrøder år efter år medfører ofte, at planterne må beskyttes af sprøjtemidler i større udstrækning end det er tilfældet, når der bruges sædskilte.

Svineproduktion i det omfang, der kendes i dag, betyder også stor import af proteinholdige foderstoffer. Den danske import af protein, der kan spises af mennesker,

Kritikerne og de danske svin

er større, end det protein, der er i den samlede danske eksport af kød, æg, ost etc.

Den hårde satsning på svineproduktion vil forstærke den centralisering, der allerede er i gang. Færre og større svinebesætninger med industripræget mekanisering og automatisering. Svinene skal tilpasses de »moderne staldsystemer«. Er de ikke rolige eller bliver de syge, står videnskaben klar med masser af medicin.

Centraliseringen bidrager til at gøre produktionen mere uøkologisk, idet de kolossale mængder staldgødning meget vanskeligt kan udnyttes på markerne. Der er simpelthed ikke marker nok inden for den radius, hvor det kan betale sig at transportere staldgødningen. Staldgødning bliver derfor et

affaldsproblem, som måske må løses i forbrændingsanlæg!

Langsigtede mål:

At kvaliteten af svinekød skal forbedres og direkte sundhedsrisici fjernes, er klare mål for miljøorganisationen NOAH.

Men det er ikke nok i sig selv. Forudsætningen for at nå disse mål er, at alle led i produktionen trækkes ind i overvejelserne. Bygproduktionen, fodersammensætningen, proteinimport, staldindretning, medicinforbrug, slagteri, etc. er historien bag det færdige produkt. Udviklingstendenserne inden for flere af disse områder er i modsætning til en bedre kødkvalitet.

NOAH går ind for: at der bliver lagt mindre vægt

En teatergruppe opførte ved festen en ny version af Svinedrengen: »Ach du lieber Baconsvin, alles ist spæk, spæk, spæk!«

svineproduktion i den animalske sektor
en planlægning af den animalske produktion, så mulighederne for en landbrugsmæssig anvendelse af staldgødning fastholdes
et forbedret sædskifte gennem en formindskelse af bygproduktion og en øget anvendelse af kvælstoffixerende planter
en bekæmpelse af ukrudt og sygdomme i markerne gennem sædskifte og en mekanisk jordbehandling.

Hvad kan der gøres nu?

Det svinekød, der udbydes til salg, bør være kontrolleret på en forbrugernes betryggende måde og på deres betingelser. Der bør foretages alle relevante undersøgelser af kødet.

Imidlertid er stikprøvekontrol ved slagteriernes løbende bånd ikke nok. Hver leverandørs pro-

dukter bør kontrolleres et bestemt antal gange årligt med tilbage-melding og bødeforlæg, hvis bestemmelser overtrædes. Sådanne kontrolforanstaltninger anvendes i øjeblikket over for mælkeleverandører, og det er en måde at komme medicinmisbrug og overtrædelse af tilbageholdelsesfristen til livs på.

Det er meget vigtigt, vi retter vor kritik mod landbrugspolitikken og søger at placere svinediskussionen i den bredere sammenhæng. Vi skal ikke skyde på den enkelte landmand. Han er på grund af den økonomiske struktur mere eller mindre bundet til en bestemt produktionsform. Det er også vigtigt, at vi former vor kritik således, at vi ikke kommer i opposition til, men tværtimod får tilslutning fra de landmænd, der selv føler, forhold bør ændres.

Birthe Jessen
Henning Schroll

NOAH har erklæret Niels-Henrik Hansen sin fulde støtte. Derfor arrangerede NOAH en stor støttefest i den Grå Hal på Christiania den 19. maj.

Ny bog om genbrug.

I oktober 1977 startede NOAH en landsdækkende aktion med det formål, at oplyse om genbrug samt søge at påvirke staten og kommunerne til i højere grad end hidtil at inddrage genbrug i de politiske overvejelser. I den forbindelse har NOAH/Hvidovre udarbejdet et konkret forslag til et renovations/genbrugssystem for Hvidovre kommune.

I forslaget anvises bl.a. hvorledes kommunen kan genbruge op mod 90% af den totale affaldsmængde, samtidig med at forslaget gennemførelse vil medføre, at 40-50 mennesker vil kunne få arbejde i kommunen.

Forslaget kan umiddelbart overføres til andre kommuner. Derfor har NOAH udgivet rap-

porten i bogform, således at den kan komme til debat i hele landet. Rapporten skulle endvidere gerne udmønte i konkrete kommunale genbrugsinitiativer, således at forureningen og ressourcetømmingen kan mindskes og beskæftigelsen øges.

GENBRUG!

Forslag til renovations/genbrugssystem for Hvidovre kommune. 116 sider.

ISBN 87 87497 48 4.

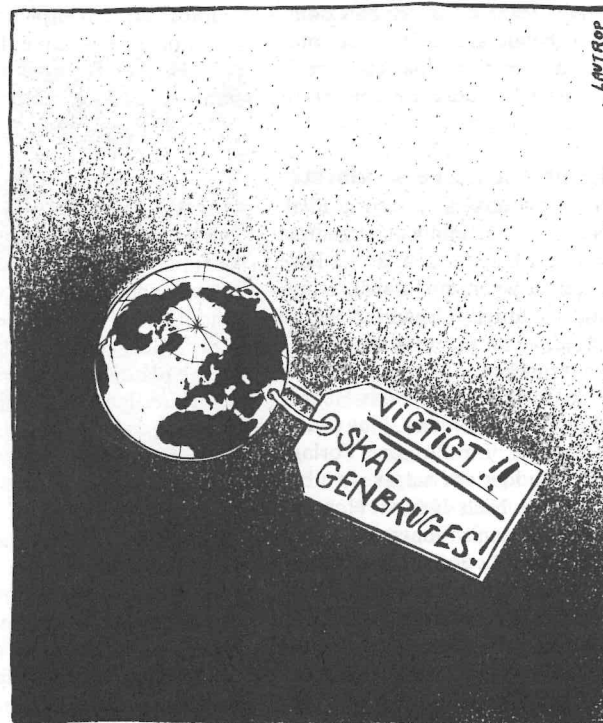
Pris kr. 15,-

Bogen kan bestilles ved at indbetale beløbet på giro 5 56 00 39 til

NOAH

Rådhusstræde 13, 1466 K.

Husk at mærke talon til modtager: »Genbrug!«.

Teori om samfund og miljølov

Ofte bliver det i miljødebatten nævnt, at miljøproblemerne ikke kan løses i det kapitalistiske samfund. I en bog af Ib Larsen, *Miljøanlæg* tages dette problem op; ikke for at løse problemet, men for at vise hvornår der i den kapitalistiske produktion vil være økonomisk muligt at opføre miljøanlæg.

Miljøanlæg defineres som arbejdsmidler, der anvendes for at undgå ødelæggelse af miljøet eller for at genskabe et ødelagt miljø. Miljøet skal i denne sammenhæng bl.a. ses som det miljø der er nødvendigt for produktionen, f.eks. rent vand og tilgængelige råstoffer. Undersøgelsen er foretaget ud fra en marxistisk synsvinkel, idet Ib Larsen angiver at det i en undersøgelse af miljøproblemer er nødvendigt at anvende en teori, der afspejler forholdet mellem pro-

duktion og natur. Undersøgelsen drejer sig altså om i hvilke faser af den kapitalistiske produktion der vil blive etableret miljøanlæg enten af staten eller de enkelte virksomheder.

Bogen er delt i en teoretisk del og en historisk del.

I 1. del undersøges hvilke forhold der er bestemmende for om miljøanlæg etableres, om anlæggene etableres fælles for flere brugere, om staten etablerer og driver anlæggene samt hvilke konsekven-

ser for den kapitalistiske produktion etablering af miljøanlæg får. Udgangspunktet er at miljøanlæg vil blive etableret når ødelæggelsen af miljøet er en skranke for produktionen. Under forhold hvor oprettelse af miljøanlæg vil føre til at produkterne bliver billigere at fremstille vil de blive oprettet af de enkelte virksomheder. Dette har sjældent været tilfældet, det er oftest staten der opretter og driver miljøanlæggene.

I 2. del af bogen gennemgås hovedlinjerne i produktion i Danmark fra 1850-1950 samt lovgivningen på spildevandsområdet i det samme tidsrum. Lovgivningen anvendes som et udtryk for miljøproblemernes omfang. Det er nok problematisk at sætte lighedstegn mellem lovgivning og miljøproblemer, men udgangspunktet er at staten vil gribe ind overfor miljøproblemer der er en skranke for den kapitalistiske produktion; hvor der dog kan være en tidsmæssig forskydning mellem problemernes fremkomst og lovgivningen.

Denne historiske gennemgang er spændende læsning for miljøinteresserede. I 1850'erne er problemet hovedsageligt at komme af med spildevand og drænvand. Dette viser sig i lovgivningen som indgreb overfor private lodsejere, således at også landbrug og industrier der ikke er placeret lige op ad en recipient får mulighed for at slippe af med spildevand ved at lede det over andre lodsejeres jord. Den øgede koncentration af produktion og forbrug viser sig i behovet for sammenhængende afløbssystemer. Først omkring 1900 begynder miljøproblemerne at give problemer for produktionen; dels for den enkelte udleder, idet udledning af f.eks. store stofmængder kan medføre at kloaker eller vandløb bliver tilstoppet; dels for andre produktioner — i første omgang landbrug og fiskeri. Endvidere bliver skaderne efterhånden større. Det bliver vanskeligere at finde ud af hvem der forårsager skaderne, hvilket giver sig udtryk i Vandløbsloven af 1949, hvor der for første gang etableres en spildevandslovgivning, der behandler spildevandsproblemerne som et problem for hele produktionen.

Denne sideløbende gennemgang af lovgivning og produktion viser kun noget om hvorledes udviklingen af produktionsprocessen har indflydelse på lovgivningen. Gennemgangen viser ikke om det i økonomiske opgangstider eller nedgangstider at etablering af rensningsanlæg finder sted. I *Miljøskydd och Kapitalistisk Produktion* af Ib Larsen, Tekla nr. 5 tager Ib Larsen igen forholdet op mellem produktion og miljøproblemer — belyst ved miljølovgivningen i Danmark efter 1950. I denne artikel er gennemgangen af produktionens udvikling ikke kun stofflig. Der gennemgås hvilken indflydelse konkurrencen indenfor den enkelte branche vil have på spilet af rå- og hjælpestoffer, og hvornår der f.eks. ved genanvendelse vil ske en besparelse af rå- og hjælpestoffer og derved et mindre spild. Foruden konkurrencen indenfor den enkelte branche vil også forholdene indenfor den samlede kapitalistiske produktion have indflydelse på miljøproblemerne.

Hvor de teoretiske udledninger i *Miljøanlæg* i ringe grad anvendes i den historiske gennemgang og derfor kommer til at virke akademiske, er der i artiklen i Tekla en betydelig tættere sammenhæng mellem teorien og den historiske gennemgang af produktionen og miljølovgivningen.

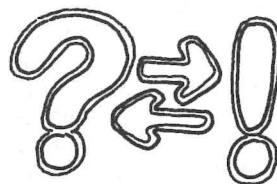
Ib Larsen tillægger ikke miljøgrupper stor indflydelse på miljøproblemernes løsning. Han mener at stærke pressionsgrupper kan medføre at statens indgreb gennem lovgivningen kommer hurtigere, men at den udvikling der foregår skyldes den kapitalistiske udviklings lovmæssigheder. Om dette er korrekt ville nok være væsentligt at tage op for miljøgrupper.

Miljøanlæg samt artiklen i Tekla giver en glimrende historisk gennemgang af lovgivningen indenfor miljøområdet. Et materiale som i høj grad kan anvendes i mange sammenhænge.

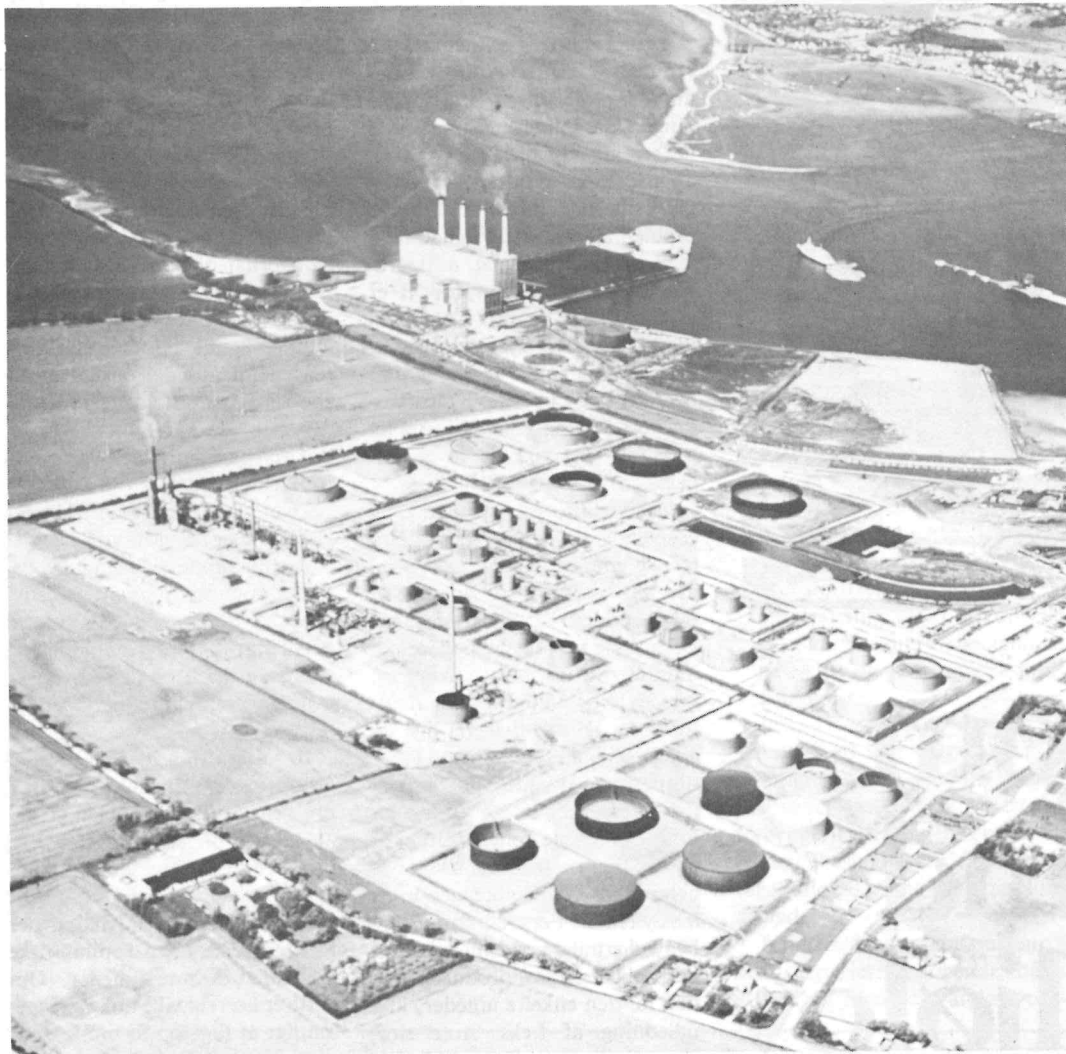
Larsen, Ib (1976): *Miljøanlæg*, Roskilde Universitetsforlag.

Larsen, Ib (1978): *Miljøskydd och Kapitalistisk Produktion*, Tekla nr. 5.

Gunver Bennekou

Esso's kamp mod luftforurening?

Midt i billedet ses Danmarks største kraftværk Asnæsværket. Nedenunder Essoraffinaderiet.

NOAH/Kalundborg har gennem flere år arbejdet på at kortlægge forureningen i byen. Det var meget vanskeligt at få oplysninger fra myndighederne. Derfor besluttede vi i foråret 77 at gå direkte til virksomhederne, for at få noget mere at vide.

Vi skrev til Esso, hvor vi bad om nogle konkrete tal om virksomhedens forurening. Vort brev blev besvaret med en indbydelse til at se virksomheden og få en samtale med lederne af Esso/Kalundborg. For at undgå misforståelser skrev vi et referat

af mødet og sendte det til godkendelse hos Esso. Vi fik det retur med kun få korrektioner.

De tal vi fik oplyst var bl.a.:

Ved bygningen af raffinaderiet i 1960 havde det en kapacitet på 140 tons råolie pr. time, nu er den på 400 tons råolie pr. time. Raffinaderiet fik i 1960 tilladelse til at udlede 2800 kg svovldioxid pr. time. I øjeblikket er den maksimale udledning 12-1300 kg pr. time og gennemsnitligt 450 kg pr. time. Esso tager ikke hensyn til ugunstige vejrforhold som f.eks. inver-

sion, hvor røgen holdes nede i lav højde.

Afbrændert!

Et væsentligt bidrag til svovludslippet skyldes den lovpligtige afsvovling af gasolie (let fyringsolie, som f.eks. benyttes i villafyr)! For at komme ned på den tilladelige grænseværdi på 0,7 pct. svovl i olien, afsvovles råolien, før den sendes ud til forbrugerne. Dog, svovlet forsvinder ikke under denne proces. Den afbrændes i raffinade-

riets ovne i form af gas. Ved denne afbrænding bliver svovlet til svovldioxid, som går med røgen ud af skorstenen. Efter Essos mening er fordelene ved dette, at svovldioxiden ikke fordeles i villaområderne, men koncentrerer sig i Kalundborg-området.

Det kan lade sig gøre

Der findes måder til at indvinde svovlet (i såkaldte Clausenlægg) fra gassen, men et sådant anlæg kræver en mindsteproduktion på 10 tons om dagen. Raffinaderiet i Kalundborg producerer ca. 1/3 af dette. Efter Essos udsagn var det først helt umuligt at udvinde svovlet. Men efterhånden som vi stillede flere spørgsmål til dem, blev et mere og mere klart, at umulighederne skyldes økonomiske årsager og ikke tekniske. I Essos godkendelse af vores referat blev det til: »Det er teknologisk vanskeligt at indvinde svovlet i en så lille produktion«. Hvad det koster samfundsøkonomisk at spare dette anlæg, har vi ingen tal for.

På et spørgsmål om Esso gik med planer om at udvide, svarede Esso, at der for tiden ingen planer var i den henseende. Få uger efter kunne vi i lokalpressen læse, at Esso havde indgivet ansøgning om tilladelse til at udvide raffinaderiet. Dette ville forøge svovldioxid-udslippet, således at den samlede tilladelige mængde kom op på 2100 kg pr. time (spidsværdi).

Protest

Esso-raffinaderiets nabo, Asnæsværket, er Danmarks største svovldioxid-kilde med en årlig udledning på ca. 52.000 tons svovldioxid (ifølge Meteorologisk Institut). Værket er for øjeblikket igang med at udvide kapaciteten fra 800 til 1400 megawatt. Dette sammen med Essos udvidelse vil efter vores mening give et uacceptabelt højt udslip af svovldioxid for Kalundborgområdet. Derfor har vi pr. 7/9-77 protesteret til amtet over Essos afbrænding af svovlet, men på trods af to rykkere har vi endnu ikke modtaget svar. *NOAH/Kalundborg*

H.C. Ørsted-værket udvider

Københavnerne skal til at bruge mere energi. På trods af en energiforsyningskrise i 1973 og en efterfølgende energisparekampagne, synes energiforbruget nu at stige igen.

Det betyder bl.a., at H.C. Ørsted-værket, der ligger så godt som i midten af København, skal udvides. Den påtænkte udvidelse skal primært sikre en større fjernvarmeforsyning, så man kan overflødig gøre de mange mindre olie-fyr, der er en stor bidragyder til byens luftforurening. At centralisere varmeforsyningen er ud fra et snævert luftforureningssynspunkt i visse tilfælde en fordel. Ved en

centralisering af varmeforsyningen bygges der højere skorstene, hvilket betyder at luftforureningen omkring kilden formindskes. Der er dog ikke tale om en løsning af problemet idet luftforureningen blot ledes længere væk. Men efter hvad vi erfarer, skal det nye anlæg også producere el, så væksten i el-forbruget kan fortsætte og måske nødvendiggøre atomkraft. Desuden regner el-værket i sine planer med, at der kan dispenseres for reglerne om at der maksimalt må være 1% svovl i den olie, der afbrændes. Ved at bygge en meget høj skorsten, regner man med efter vore oplysninger at kun-

ne få lov til at bruge olie med 2,5% svovl. Det kan i visse tilfælde betyde en kraftigere svovlforurening i områder af København. Men det meste af forureningen fra det nye anlæg vil svenskerne blive

belemret med. Fra at være Københavns næst-største svovlforurener (Amager-værket er den største), bliver H.C. Ørsted-værket nu måske den største svovlforurener.

N.B.

Dumex udvider

Gad vide om det er den store arbejdsløshed, der får danskerne til at spise flere piller. I hvert fald skal medicinalfirmaet Dumex på Amager til at udvide sin tabletfabrikation til det tredobbelte. Virksomheden har søgt om miljøgodkendelse hos Hovedstadsrådet som loven kræver. Hovedstadsrådet har godkendt anlægget på flg. vilkår:

- 1) der må maksimalt udledes 20 kg. opløsningsmidler pr. time (heraf max. 1000 kg. klorerede opløsningsmidler pr. år) fra en mindst 30 m høj skorsten.
- 2) der må maksimalt udledes 750 kg. støv om året (heriblandt nervepillestøv samt støv fra anden pillefabrikation).

I godkendelsespapirerne anføres det dog, at forureningen fra det nye anlæg vil være mindre end forureningen på det gamle anlæg, selvom produktionen tredobles.

Der har i årevis været klager over virksomhedens forurening, ikke mindst dens udledning af smørsyre, som stinker afskyeligt (tidligere omtalt i NOAH 39 og NOAH 50). Desuden har man krævet præcise oplysninger om, hvad støvet indeholder samt garantier for at det er uskadeligt. Beboerne har imidlertid ikke kunnet få disse oplysninger selvom de dagligt må indånde den forurenede luft.

Ved godkendelsen af det nye anlæg har nogle af kvarterets beboere benyttet lejligheden til at gøre indsigelse mod hemmelighedskræmmeriet, hvorved godkendelsen skal behandles af Miljøstyrelsen. I indsigelsen har beboerne krævet fuld oplysning om hvilke opløsningsmidler og hvilket pillestøv, der tænkes udledt samt om hvilke sundhedsmæssige og miljømæssige virkninger denne forurening har. Desuden mener man, at virksomhedens udledning af opløsningsmidler er urimelig, når man tager i betragtning, at en nærliggende virksomhed (A/S Glud & Marstrand) for et par år siden fik påbud om at nedbringe en lignende forurening, ved i det mindste at bygge en 50 m høj skorsten. Samtidig er man i gang med at bygge flere boliger på virksomhedens nabogrund, hvorved flere risikerer at blive udsat for forureningen.

N.B.

Med NOAH for et rent miljø

NOAHS FORMÅL:

»NOAH arbejder for at forbedre det levende miljø ved aktivt at bekæmpe miljødelæggelsen og dens årsager — og anvise alternativer.«

»Medlem« af NOAH

I NOAH er der ikke noget egentligt »medlemskab«. Man kan sige det på den måde at de som arbejder aktivt i NOAH er medlemmer. At være aktiv i NOAH koster ikke andet end tid og kræfter.

At være aktiv i NOAH vil sige at arbejde i een af NOAH's lokale eller emnegrupper.

Derudover kan man abonnere på NOAH-Bladet eller blive medlem af NOAH's støttekreds.

Lokalgrupperne

Lokalgrupperne i NOAH finder selv ud af hvordan de vil arbejde, og med hvilke emner — blot det falder ind under NOAH's mål-sætning.

En lokalgruppe skal bestå af mindst 3 mennesker, som vil arbejde aktivt for NOAH's mål-sætning. Og der er mange emner at tage fat på lige fra f.eks. lokale miljøproblemer til globale fordelingsproblemer.

Mange lokalgrupper er blevet

NOAH er en utraditionel organisation med en decentraliseret struktur, hvor alle aktive har lige meget at skulle have sagt. Af og til kan det være svært for mennesker uden for NOAH at få NOAH i tale.

Hvem henvender man sig til? Hvordan kan man komme med i NOAH? osv.

NOAH er nemlig mere en organisme end en organisation i traditionel forstand.

Derfor bringer NOAH-bladet her en artikel, som fortæller om NOAH's struktur og om hvordan man kan blive aktiv i NOAH.

så store, at de har delt sig op i emnegrupper medens andre grupper har specialiseret sig inden for et bestemt område.

Der er således ikke noget centralt organ, der fortæller grupperne hvad de skal arbejde med og hvordan, men lokalgrupperne og emnegrupperne kan gensidigt udveksle erfaringer, og hjælpe hinanden i konkrete sager.

Hvem træffer beslutningerne?

I stedet for bestyrelse og formand har NOAH et »Internblad«. Det udsendes hver 14. dag til alle NOAH-grupper.

Det interne blad er den endelige besluttende myndighed.

At trykke og udsende det interne blad går på skift mellem lokalgrupperne. Alle indlæg fra lokalgrupperne mv. skal bringes. I det interne blad udveksles erfaringer, oplyses om møder osv., samt besluttet alt hvad der vedrører det samlede NOAH. Det kan være en fælles holdning til f.eks. genbrug eller en bevilling til en lokalgruppe eller en bogudgivelse. Et forslag til beslutning falder, hvis der i det næste internblad blot er en protest fra en lokalgruppe. Forslaget til beslutning kan genfremsettes, og debatten kører indtil een af parterne frafalder.

Enhver lokalgruppe har i praksis således vetoret over for alt, som skal vedtages på det samlede NOAH's vegne.

Strukturen bygger således i høj grad på gensidig tillid.

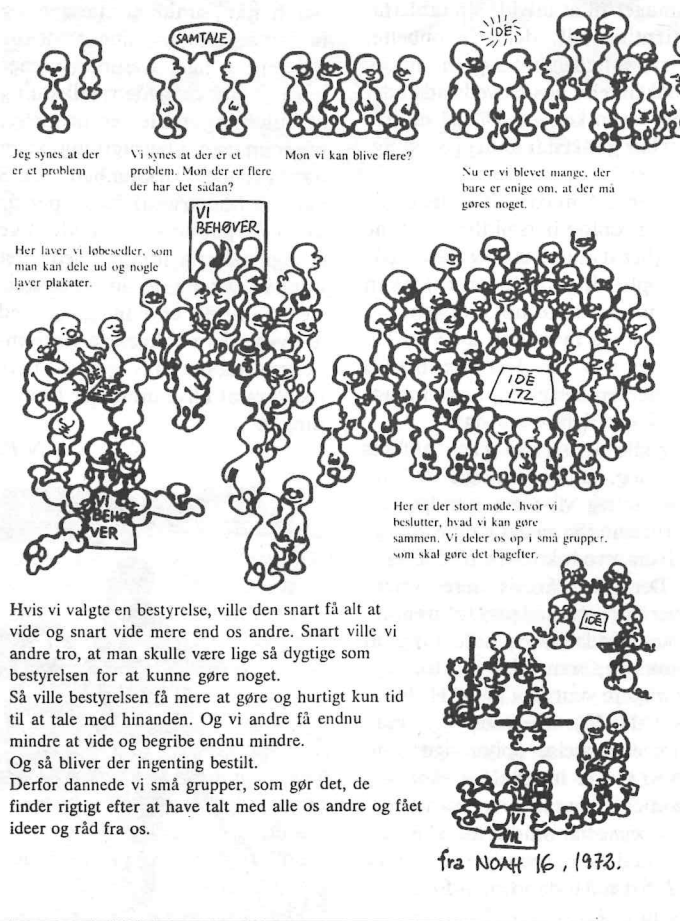
Hvor kommer pengene fra?

Hvert halve år plejer der at blive bevillet ca. 13.000 kr. til aktiviteter rundt omkring i landet. Pengene kommer primært fra over-skud fra NOAH's forlag, som

gennem tiden har udgivet en række bøger og udgiver dette tids-skrift. Som bekendt er der økonomisk krise i mange mindre forlag (Demos har standset for beta-linger), men NOAH's forlag holder stadig skruen i vandet.

Samtale samarbejde ændring sam

»NOAH-folkene er forskellige, vores arbejdsmetoder er forskellige, forskelligheden er en rigdom, både i de biologiske systemer og i samfundene. — Men for at de biologiske systemer og samfundene skal kunne overleve, må de nuværende selvdelæggende samfundsstrukturer laves om.

Det er det vi skal bruge vores slagkraft til, vi må skabe et samfund i dynamisk balance — et samfund i overensstemmelse med kredsløbene, en klode som et rumskib, hvor man sikrer den fælles fremtid, hvor man ikke udbytter kredsløbene og hinanden, hvor alle har lige ret til at leve og elske.

NOAH 16, 1972

Halvårsmøderne

Hvert halve år samles repræsentanter fra lokalgrupperne til halvårsmøde. Halvårsmøderne er besluttende på linie med Internbladet. Her kan f.eks. resolutioner mv. vedtages, men nok så vigtigt er det at lokalgrupperne udveksler erfaringer, og at man lærer hinanden at kende.

Med NOAH for et bedre miljø

Sådan kan man skrive, hvis man ønsker at oprette en lokalgruppe:

Hesselager 20.6.78

Til Internbladet

c/o NOAH
Rådhusstræde 13
1466 K

NOAH/Hesselager søger herved om at blive lokalgruppe i NOAH.

Vi er foreløbig 4 personer men vil bl.a. gennem den lokale presse forsøge at få flere med.

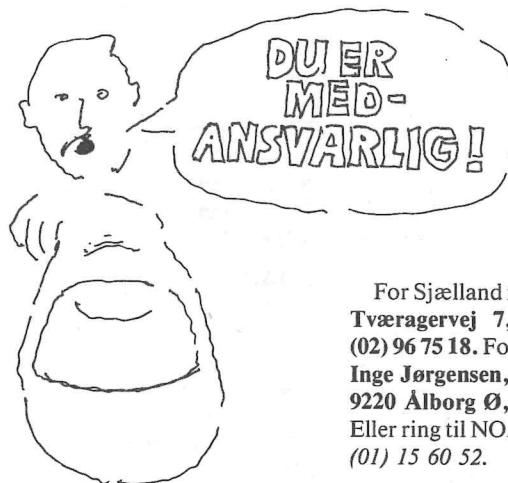
Af projekter vi vil gå i gang med kan nævnes:

- Kommune- og lokalplanlægningen samt regionplanlægningen for Fyns Amt.
- Vi vil kikke nærmere på kommunens affaldsbehandling.
- Vi har talt om at lave nogle dias-serier, som kan bruges af skoler m.v.
- Desuden vil vi gå i gang med at læse det materiale NOAH har udgivet om fødevarer, så vi kan finde ud af, hvor vi kan yde en indsats på området.

Hilsen NOAH/Hesselager

Kontaktadresse.....

P.s. Vi vil gerne have tilsendt stk. Internblade. ~Selvklæbende adressemærkater medfølger.

For Sjælland mv.: Jesper Toft, Tværgervej 7, 2600 Glostrup (02) 96 75 18. For Jylland og Fyn: Inge Jørgensen, Herningvej 186, 9220 Ålborg Ø, (08) 15 92 26. Eller ring til NOAH's sekretariat: (01) 15 60 52.

»Når vi ikke længere lever på bekostning af hinanden, men ved gensidig hjælp, beskytter ressourcerne, bringer kredsløbene i balance og derved sikrer hinandens overlevelse — så opløses NOAH«.

NOAH 16, 1972

kontakte een af de allerede eksisterende lokalgrupper.

Hvis der ikke findes en lokalgruppe i dit område, kan du selv starte en lokalgruppe.

Indsend 3 navne og en kontaktadresse samt lidt om hvad gruppen havde tænkt på at arbejde med til NOAH's sekretariat.

Hvis gruppen bliver godkendt af Internbladet, er I med på lige fod med alle andre i NOAH og vil hver 14. modtage internbladet, hvis I indsender nogle selvklæbende adressemærkater.

Man kan få hjælp til at starte lokalgruppen ved at kontakte lokalgruppe-gruppen.

Bliv aktiv i NOAH, kontakt den nærmeste lokalgruppe.

NOAH/Frederiksberg

Kitter Jerne
Schlegels Alle 4
1807 V
(01) 21 96 07

NOAH/Nørrebro

Stig Jensen
Slotsgade 12
2200 København N
(01) 37 05 00

Københavns Landbrugsgruppe

Henrik Opstrup
Alhambravej 17
1826 København V
(01) 31 77 21

København/Madgruppe

Lycette Meiller
Baldersgade 42
2200 København N

København/Byplanlægning

Jørgen Fokdal
Ryegade 48
2100 København Ø
(01) 35 00 71

Noah/Amager

Margot Møller Nielsen
Sverigesgade 57
2300 København S
(01) 54 83 02

NOAH/Østerbro

Tommy Hansen
Kristianiagade 10
2100 København Ø
(01) TR 40 184

NOAH/Valby

Lone Petersen
Harald Kildesvej 3
2500 Valby
(01) 30 81 63

NOAH's støttekreds

For at skabe et bedre økonomisk grundlag for øget aktivitet i NOAH besluttede NOAH at oprette NOAH's støttekreds. Støttemedlemmer er en slags passive medlemmer af NOAH, som betaler et årligt kontingent. (Se NOAH 52, bagsiden). der var selvfølgelig betænkeligheder ved at fravige princippet om at man kun kunne være aktivt medlem af NOAH, men på den anden side håber vi på at kunne mobilisere støttekredsmedlemmerne i konkrete situationer.

Sekretariat

På NOAH's kontor arbejder i øjeblikket 1 lønnet medhjælper samt 2 militærnægtere. Sekretariatet har ingen besluttede myndighed og tager sig primært af de rent praktiske opgaver omkring forlaget og tidsskriftet.

Omkring sekretariatet fungerer nogle grupper, hvis medlemmer bliver valgt på halvårsmøderne.

Regnskabsgruppen fører hovedregnskabet, momsregnskab, udbetaler regninger osv. efter beslutninger i internbladet, samt holder øje med at NOAH ikke går fallit.

Blad og forlagsgruppen redigerer tidsskriftet, tilrettelægger bogudgivelser, lay-outer mv.

Aktualitetsgruppen: Da NOAH's beslutningsproces normalt er ret langsommelig gennem internbladet er aktualitetsgruppens opgave at kunne udtale sig i NOAH's navn »på forventet efterbevilling«. Aktualitetsgruppen er det samlede NOAH's kontaktgruppe til pressen.

Bliv aktiv i NOAH

Du kan blive aktiv i NOAH ved at

NOAH/Glostrup

Jesper Toft
Tværagervej 7
2600 Glostrup
(02) 96 75 13

NOAH/Albertslund

Torsten Brinch
Morbærhaven 6/131
2620 Albertslund

NOAH/Hvidovre

Hans Ørbækker
Hvidovre Strandvej 95 B
2650 Hvidovre
(01) 78 79 45

NOAH/Vallensbæk

Mia Henriksen
»Stjernegården«
Toftevej 5
2620 Albertslund

NOAH/Ballerup

Frøde Staustrup
Grævlingens Kvarter 27
2750 Ballerup
(02) 97 29 00

NOAH/Gladsaxe/Stengården

Gert Kristensen
Christoffers Alle 85
2800 Lyngby
(02) 44 19 43

NOAH/Lyngby

Finn Sogård
Erimetageparken 237
2800 Lyngby
(02) 88 71 68

NOAH/Gentofte

Mogens B. Vikstrøm
Udsigten 28
2820 Gentofte
(01) 65 54 44

NOAH/Søborg

Anni Krabbe
Høje Gladsaxe 23
2860 Søborg
(01) 69 72 60

NOAH/Helsingø

Kirsten Hav
Søkrogsvej 19
Ramløse
3200 Helsingø
(03) 11 21 94

NOAH/Hillerød

Ole Vind
Grundtvig Højskole
Frederiksværkgade 149
3400 Hillerød

NOAH/Farum

Steen Nielsen
Nygårdsterrasserne 246 A
3520 Farum
(02) 95 27 08

NOAH/Stenløse

Susanne Olsen
Bygaden 17
Slagslunde
3660 Stenløse

NOAH/Bornholm

Anders Bille
Kirkebakken 6
3740 Svanneke
(03) 99 64 82

NOAH/Roskilde

Solvej Jensen
Store Gråbrødrestræde 6
4000 Roskilde
(03) 36 71 13

NOAH/Slagelse

Jack Christensen
Nansensgade 14
4200 Slagelse
(03) 52 21 66

NOAH/Lynge

Caspar Krause
Nordvang
Bastrup
3540 Lynge
(03) 18 85 68

NOAH/Godthåb

Hans Rørbech
Grønlands Seminarium
Box 61
3900 Godthåb

NOAH/Godhavn

Ebbe Mortensen
Skølen
3953 Godhavn

NOAH/Skælskør

Axel Trane
Sønderupvej 30
4242 Boelslunde
(03) 54 04 41

NOAH/Kalundborg

Knud Rasmussen
Jernbanevej 19
4400 Kalundborg
(03) 51 48 57

NOAH/Fensmark

Henny Rasmussen
Acasievej 9
Fensmark
4700 Næstved

NOAH/Falster

Hans Nørgård
Havnsøvej 4
4840 Nørre Alslev
(03) 83 34 04

NOAH/Svendborg

Morten Berg Nielsen
Ærtevej 130
Egense
5700 Svendborg
(09) 24 30 41

NOAH/Nyborg

Annie B. Jensen
Aarsleffsgade 8
5800 Nyborg

NOAH/Kolding

Elisabeth Reddersen
Hammersvej 14
Bramdrupdam
6000 Kolding

NOAH/Åbenrå

Birthe Laursen
Gl. Landevej 53
Bodum
6200 Åbenrå

NOAH/Sønderborg

Jane Andresen
Platanvej 59
Skovvej 11 B
6400 Sønderborg

NOAH/Esbjerg

Ulla Laursen
Birkelunden 11
6700 Esbjerg
(05) 14 08 66

NOAH/Fredericia

Søren Varming
Olafsvej 7
7000 Fredericia

NOAH/Vejle

Knud Erik Serup
Østerled 14
7100 Vejle
(05) 82 81 36

NOAH/Herning

Runa F. Laursen
Lollandsgade 25
7430 Ikast

NOAH/Holstebro

Henrik Christiansen
Halgårdsvej 3
7500 Holstebro

NOAH/Århus

Vester Alles Kaserne
Opgang 5
8000 Århus C
(06) 12 62 39

Højbjerg/Landbrugsgruppe

Gro Hansen
Grumslotsvej 46
8270 Højbjerg
(06) 27 35 09

NOAH/Grenå

Ole Christensen
Vesterport 1
8500 Grenå

NOAH/Silkeborg

Verner Hedegård
Lysbrogade 29
8600 Silkeborg
(06) 81 21 16

NOAH/Viborg

Inge Olsen
Sct. Nicolajgade 42
8800 Viborg
(06) 62 89 18

NOAH/Randers

Richard Dahlin
Platanvej 59
8900 Randers
(06) 43 79 14

NOAH/Svineproduktion

Niels Gregersen
Villendrupvej 20
8900 Randers

NOAH/Ålbo

Inge Jørgensen
Herningvej 186
9220 Ålborg Ø

NOAH/Jerslev

Karin Fagerberg
Nøragervej 6
9740 Jerslev
(08) 83 15 65

NOAH/Hirtshals

Gunvor Fink Møller
Højskolevej 4
Horne
9850 Hirtshals
(08) 94 91 92

